

Відлуння тих років далеких : 11 квітня – Міжнародний день визволення в'язнів з фашиський концтаборів

*...Війна неслась, як смерч, як ураган.
Фронт відступав, а люди затримались.
Добуток легкій ворогам,
Ми, беззахисні, своєю долею
розрахувались.*

Війна та діти. Що може бути більш несумісним і страшним? Однак це було й викреслити все із людської пам'яті неможливо. Це в нашій християнській традиції - зараховувати невинних мучеників до лику і святих і вірити, що їм воздасться і за муки - не при житті, то на тому світі. Двадцять століття подарувало своїм дітям нестерпні страждання, розкидавши їх по майданеках освенцімах, розлучивши з рідними та Батьківщиною. А людям, щоб жити, йти далі, притаманно бажати та чекати втіхи не на тому світі а на цьому. Як шкода, що мільйони людей не дожили до цього часу!

Точного числа вивезених на примусові роботи в Німеччину та концтабори до цього часу не знає ніхто. Насильницьке вигнання на роботи мирного населення окупованих країн, в основному молоді, почалося весною 1942 року. Тоді затяжна війна стала для вермахту очевидною. Керував опер цією "генеральний уповноважений з трудових питань" Фрітц Заукль, успішний у цій справі завдяки своїй жорстокості. Рабовласників у Німеччині він наставляв: "Усіх людей (тобто рабів) необхідно розміщувати, годувати, ставитись до них таким чином, щоб експлуатувати з найбільшим ефектом при мінімальних зарплатах . І нацисти постаралися забезпечити вивезеним у рабство з усіх завойованих територій цей страшний ад. Невільники мали на одязі нашивки «OST», «Arbeiter» , а розміщені в концтаборах - номери або (у залежності від табору) виколювали їх на лівій руці. Маленьким діткам, яким не можна було це зробити на руці, виколювали на лівому стегні.

Однією з вивезення примусові роботи в Німеччину була й теперішня мешканка Сарн Галина Федорівна Гноєва, 1925 р. н. з міста Мала Виска Кіровоградської обл. Навчалась вона в технікумі торгівлі в Одесі. Коли почалася війна, повернулася додому. У липні 1942 р. її схопили поліцаї і 23 числа запхали в товарний вагон. Так Галина опинилася в м. Обергауз. На військовому заводі змусили працювати крановщицею. Жила в табірних бараках. На роботу її та інших бранців водили, долонею під конвоєм автоматників з вівчарками. Годували один раз у день баландою з червоної капусти та кормових буряків «і тепер не можу дивитися на червону капусту, - каже Галина Федорівна, бо вона мені нагадує те харчування». Довелось зазнати багато принижень і тортур. До цього часу на спині залишились смуги від фашистської плітки за непокору.

Але серед німців були й такі які співчутливо ставились до невольників. Галина Федорівна пам'ятає маленький хлібний магазинчик, біля якого колоною проходили на роботу. Там працювала жінка. яка майже завжди кидала в колону декілька хлібин, обережно щоб з фашистів ніхто не побачив. Робила це й плакала, бо її син воював у далекій Росії. Інша жінка на ім'я Еріка працювала поряд з молоденькою Галею на крані й таємно приносила з дому бутерброди, З'їсти їх можна було, лежачи на висоті, щоб не побачили наглядачі .

У травні 1945 року прийшло визволення від американських і радянських військ. Дуже хотілося додому, але Батьківщина зустріла не дуже привітно. В інститут не потрапила, бо була "заплямована" біографія. Працювала бібліотекарем у школі, виховала 2 дітей. У 1939 році залишилась без чоловіка, який, до речі був учасником бойових дій. Дуже часто пригадуються Галині Федорівні ті страшні роки, особливе коли по телевізору показують фільми про боротьбу з фашизмом... «Війна»- страшне це слово, нестерпні

страждання та муки дорослих і дітей. Особливо страшно коли діти опиняються за колючим дротом.

Хто не витримував, кидавсь на огорожу,

Бо це було єдине місце для спасіння.

І чорні трупики, на голівешки схожі, -

Відходили у вічність ці створіння.

І немає у світі страшніших могил, ніж дитячі.

Віра Царук